

НОРМАТИВНА ГРОШОВА ОЦІНКА ЗЕМЕЛЬ ЯК БАЗОВА СКЛАДОВА ФІСКАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

О.І. Дребот
доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НААН
Інститут агроекології і природокористування НААН
(Україна, м. Київ; e-mail: drebot_oksana@ukr.net)

В.А. Тарнавський
аспірант
Інститут агроекології і природокористування НААН
(Україна, м. Київ; e-mail: slavic89@gmail.com)

Визначено земельні ресурси як базис розвитку економіки України та позиціонування себе на Світовому ринку. Встановлено роль зваженої фіскальної політики для функціонування та розвитку аграрного сектору країни. Проаналізовано поняття грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення, законодавче регулювання та методичне підґрунтя її проведення. Досліджено структуру земель сільськогосподарського призначення у розрізі угідь. Більшість території України займають землі сільськогосподарського призначення, згідно з даними Держгеокадастру вони становлять 49% усіх земель України. Більшість земель сільськогосподарського призначення становить рілля (перелоги) — 79% загальної кількості сільськогосподарських земель, саме ці угіддя відіграють визначну роль в економіці України, оскільки є продовольчою базою для виробництва сільськогосподарської продукції. Розширено інформаційну базу нормативної грошової оцінки сільськогосподарських земель. Виявлено проблемні питання визначення нормативної вартості земель сільськогосподарського призначення. Нормативна грошова оцінка земельної ділянки нині є базисом для нарахування та сплати податку 4-ї групи, якими є більшість товаровиробників в Україні та орендної плати за користування земельними ділянками сільськогосподарського призначення. Результати нормативної грошової оцінки земель є основою для формування стартової ціни права оренди на землі сільськогосподарського призначення державної та комунальної форм власності. Проаналізовано стан нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь та земельних ділянок сільськогосподарського призначення. Виокремлено проблеми нормативної грошової оцінки з інформаційним забезпеченням, створення єдиного порталу нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення є вагомим кроком для забезпечення інформаційної бази оцінки земель, а також спрощення доступу до інформації щодо нормативної вартості земель.

Ключові слова: фіскальне регулювання, сільськогосподарське землекористування, земельні ресурси, нормативна грошова оцінка, вартість земель.

Постановка проблеми. Більшість території України належить до земель сільськогосподарського призначення і тема їх вартості та оподаткування є актуальною для формування фінансово-економічного потенціалу держави.

Саме земельні ресурси високої якості є базисом для розвитку економіки України та позиціонування себе на світовому ринку і мають використовуватися з належною ефективністю, забезпечуючи стабільність виробництва сільськогосподарської продукції. Розрахунок плати ренти за користування земельними ділянками для ведення товарного сільськогосподарського виробництва також здійснюється на основі нормативної оцінки земельної ділянки. Нової актуальності проблематики нормативної грошової оцінки набуває у зв'язку

із скасуванням мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення з цільовим призначенням — для ведення товарного сільськогосподарського виробництва та формуванням ціни на земельні ділянки, виходячи саме із нормативної її вартості. Ми зупинимося на дослідженні нормативної грошової оцінки як бази оподаткування для сільськогосподарських товаровиробників та впливом її значення на механізм фіскального регулювання сільськогосподарського землекористування.

Щоб забезпечувати цю стабільність аграрний сектор економіки не може існувати без підтримки з боку держави, що проявляється у формі дотацій, субсидій та податкових інструментів. Поєднання бюджетних і податко-

вих інструментів формує систему фіскального регулювання.

Функціонування та розвиток аграрного сектору національної економіки, зростання його конкурентоспроможності є неможливим без зваженої фіскальної політики держави.

Зважена фіскальна політика є однією з головних умов макроекономічного зростання, а її вплив на економіку держави важко переоцінити. Вже тривалий час управління податками та державними видатками використовується для регулювання руху фінансових потоків і впливу на прийняття інвестиційних рішень фізичними та юридичними особами. Саме фіскальне регулювання дає змогу успішно виконувати державі основну макроекономічну функцію, а саме забезпечення стабільності економіки в рамках країни.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні засади нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення було розглянуто у працях: Д. Гнатковича, Ю. Дехтяренко, Д. Добряка, О. Канащ, В. Кілочко, О. Кучера, М. Лихогруда, Ю. Манцевича, А. Мартина, Л. Новаковського, Ю. Палеха, П. Саблука, А. Сохнич, М. Ступеня, А. Третьяка, М. Федорова та інших. Теоретичні аспекти фіскального регулювання природокористування, актуальні питання рентного регулювання та збалансованого землекористування розглядаються у працях: В. Бардася А. Бодюка, Б. Буркинського, О. Веклич, О. Голуба, В. Голяна, С. Гасанова, Б. Данилишина, Я. Ковалю, В. Кравціва, С. Лекаря, В. Міщенко, О. Молдована, Ц. Огня, Л. Тулуша, О. Фурдичка, С. Харічкова, М. Хвесика та інших. Однак багато теоретичних, методологічних і практичних питань є не вирішеними та потребують подальшого дослідження і вдосконалення.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значний обсяг теоретичних і методологічних досліджень, низка питань щодо визначення нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення як базисної одиниці фіскального регулювання тепер залишаються всебічно невирішеними.

Мета статті полягає у проведенні аналізу стану нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення, її інформаційного та законодавчого забезпечення як базисної одиниці фіскального регулювання.

Матеріали та методи досліджень. При проведенні досліджень застосовувались такі методи: емпіричного рівня (опис, порівняння), теоретичного рівня (загальнологічні: аналіз, синтез), математичного рівня (статистичний). При написанні статті використовували матеріа-

ли Державної статистичної служби, Державної служби геодезії, картографії та землеустрою, нормативні та законодавчі акти.

Виклад основного матеріалу. Земельні ресурси є важливим чинником соціально-економічного піднесення територіальних та локальних утворень, особливо в аграрних регіонах. Від того, наскільки збалансованим є господарське освоєння та гнучкою система регулювання їх залучення у відтворювальний процес, залежить фіскальний ефект до бюджетів різного рівня. Фінансова самодостатність регіонів і територіальних громад залежить від удосконалення оподаткування використання земельних ресурсів, що дасть змогу збільшити доходи місцевих бюджетів та запустити механізм економічного зростання в територіальних утвореннях. Але нині не всі наявні можливості фіскального регулювання сільськогосподарського землекористування використовуються [1, с. 20].

Також актуальним залишається питання повноцінного функціонування ринку сільськогосподарських земель в Україні, зокрема цільового призначення — для ведення товарного сільськогосподарського виробництва. На разі мораторій на купівлю-продаж цієї категорії земель зумовлює цілу низку юридичних та економічних чинників, що напряму впливають на господарську діяльність підприємств сільськогосподарства, оскільки земля є їх основним засобом, а неповноцінність її володіння зумовлює додаткові ризики для товаровиробників сільськогосподарської продукції. Саме нормативна грошова оцінка, як планується, стане базисом визначення вартості, коли ринок земель сільськогосподарського призначення запрацює наповну.

Грошове оцінювання земель є основним економічним механізмом плати за землекористування та основою регулювання земельних відносин при оподаткуванні укладанні цивільно-правових угод і включається до єдиної системи Земельного кадастру України. Це складний і багатогранний процес, що перебуває у стадії розвитку. І чим швидше на державному рівні будуть урегульовані питання щодо законодавчого становлення земельних відносин, тим швидше врегулюються процеси проведення та застосування різних видів оцінювання землі. На сьогодні є потреба в подальшому вдосконаленні системи визначення розмірів грошової оцінки земель, їх оподаткування і переходу до засад, які більше відповідали б ринковим принципам функціонування механізму економічного регулювання земельних відносин [8]. З метою отримання найбільш точної та якісної оцінки землі передбачено три види оцінювання земель: бонітування ґрунтів, економічна і грошова оцін-

ка. Грошова оцінка земель залежно від порядку проведення та призначення поділяється на нормативну та експертну згідно із ст. 16 Закону України «Про оцінку земель» [9]. Відповідно до методики нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення [8] бонітування ґрунтів та економічна оцінка земель є інформаційною базою для нормативної грошової оцінки земель і повинна проводитись не рідше ніж один раз у п'ять–сім років. Вище наведене свідчить, що ці три види оцінки взаємозв'язані, а земельне законодавство спрямовано на неперервність процесу оцінки. Метою грошової оцінки є регулювання відносин під час передачі земель у власність, спадщину, під заставу, під час дарування, купівлі-продажу земельної ділянки і права оренди, визначення ставок земельного податку, ціноутворення, обліку загальної вартості основних засобів виробництва, визначення розміру вкладів до уставних фондів акціонерних товариств, об'єднань, кооперативів. Відтак вона має бути точною, об'єктивною, віддзеркалювати всі характеристики земельної ділянки. На підставі грошової оцінки земель органи місцевого самоврядування, поряд з нормативними організаційними методами управління розвитком території, реалізують свої повноваження щодо створення економічних умов раціонального використання земель, забезпечують необхідну основу для формування фінансово-економічної бази місцевого самоврядування у разі справляння земельного податку та орендної плати за землю. В основі грошової оцінки земель населених пунктів району лежить капіталізація рентного доходу, на яку впливає місце розташування населеного пункту в загальнодержавній, регіональній і місцевій системах виробництва та розселення, облаштування його території та якості земель з урахуванням природно-кліматичних та інженерно-геологічних умов, архітектурно-ландшафтні та історико-культурні цінності, екологічний стан, функціональне використання земель. На першому етапі визначають базову вартість одного квадратного метра земель населеного пункту на другому — вартість з урахуванням економіко-планувальних зон, на останньому, третьому — грошову оцінку одного квадратного метра земельної ділянки певного функціонального використання з урахуванням локальних факторів у межах економіко-планувальних зон. Нормативна грошова оцінка земель використовується для визначення розміру земельного податку, державного мита при міні, спадкуванні та даруванні земельних ділянок згідно із законом, орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності, втрат сільськогосподарського і лісо-

господарського виробництва, а також під час розроблення показників та механізмів економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель [8]. Інформаційною базою для нормативної грошової оцінки земель населених пунктів затверджено генеральні плани населених пунктів, плани зонування територій і детальні плани територій, відомості Державного земельного кадастру, дані інвентаризації земель та державної статистичної звітності [6].

Переважною більшістю результати нормативної грошової оцінки земель використовуються для фіскальних цілей — оподаткування земель, визначення розміру державного мита при міні, спадкуванні та даруванні земельних ділянок, визначення розміру орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності, втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва, а також при розробці показників і механізмів економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель [5].

Нормативна грошова оцінка земельної ділянки нині є базисом для нарахування та сплати податку 4-ї групи, якими є більшість товаровиробників в Україні та орендної плати за користування земельними ділянками сільськогосподарського призначення. Результати нормативної грошової оцінки земель є основою для формування стартової ціни права оренди на землі сільськогосподарського призначення державної та комунальної форм власності. Також на сьогоднішній день право оренди на землі сільськогосподарського призначення приватної форми власності — земельні частки (паї) розраховується на основі показників нормативної грошової оцінки цих ділянок, а відтак отримання актуальних і достовірних даних є запорукою встановлення реальної ціни на землі сільськогосподарського призначення. Тому доцільно під час розрахунку нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення, а саме — сільськогосподарських угідь застосувати методи, основані на вже існуючих даних, які не потребують додаткових значних трудовітких та грошових витрат.

Нині існує Геопортал, на якому зосереджено дані про нормативну грошову оцінку земель сільськогосподарського призначення, за допомогою якого можливо дізнатися про нормативну вартість земельної ділянки у будь-якій частині України маючи лише кадастровий номер земельної ділянки або її місцезнаходження, за допомогою онлайн-інструментів типу «карта» на порталі «Оцінка земель сільськогосподарського призначення». Це є інформаційним ресурсом Держгеокадастру та відповідно інформацій-

ною базою для нормативної грошової оцінки зазначених земель є Державний земельний кадастр, в якому наведено кількісний і якісний стан земель, геометрія та географічне місцезнаходження земельних ділянок, бонітування ґрунтів тощо.

Відповідно до Методики нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 р. № 831 [6], нормативна грошова оцінка земель сільськогосподарського призначення проводиться окремо за кожним із сільськогосподарських угідь — ріллею, багаторічними насадженнями

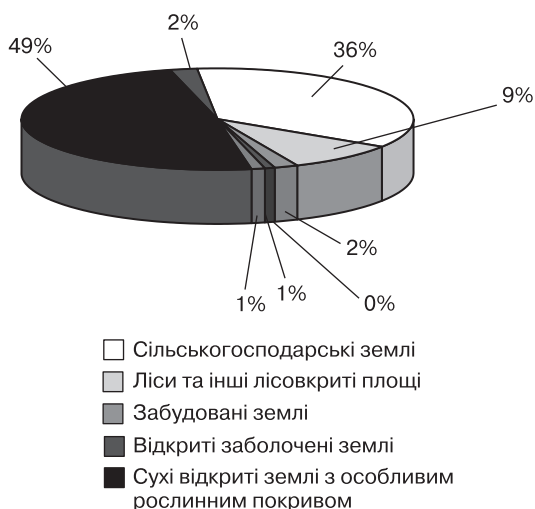


Рис. 1. Структура земельного фонду України (станом на 01.01.2016 р.)

Джерело: Розроблено автором на основі даних Держгеокадастру [3].

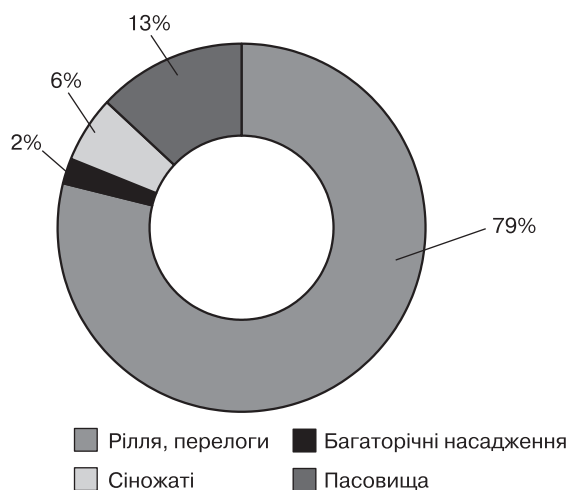


Рис. 2. Структура земель сільськогосподарського призначення

Джерело: Розроблено автором на основі даних Держгеокадастру [3].

(у цілому та/або окремо садами, виноградниками), сіножатями, пасовищами, перелогами.

Зазначена оцінка сільськогосподарських угідь визначається відповідно до нормативу капіталізованого рентного доходу на землях сільськогосподарського призначення природно-сільськогосподарських районів та показників бонітування ґрунтів шляхом складання шкал нормативної грошової оцінки агропромислових груп ґрунтів природно-сільськогосподарських районів (рис. 1).

Більшість території України займають землі сільськогосподарського призначення, згідно з даними Держгеокадастру вони становлять 49% усіх земель України (рис. 2).

Більшість земель сільськогосподарського призначення становить рілля (перелоги) — 79% загальної кількості сільськогосподарських земель, саме ці угіддя відіграють визначну роль в економіці України, оскільки є продовольчою базою для виробництва сільськогосподарської продукції.

Ставка податку за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено (незалежно від місцезнаходження), встановлюється у розмірі не більше 3% їхньої нормативної грошової оцінки, для земель загального користування — не більше 1%, а для сільськогосподарських угідь — не менше 0,3% та не більше 1% від їхньої нормативної грошової оцінки, а для лісових земель — не більше 0,1% нормативної грошової оцінки.

Ставки земельного податку за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких не проведено, встановлюються для сільськогосподарських угідь — не менше 0,3% та не більше 5% від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі.

Від сплати податку звільняються на період дії єдиного податку 4-ї групи власники земельних ділянок, земельних часток (паїв) та землекористувачі за умови передачі земельних ділянок і земельних часток (паїв) в оренду платнику єдиного податку 4-ї групи (рис. 3).

У розрізі регіонів України найбільше нормативне значення вартості ріллі зафіксовано у Черкаській області — на рівні 33 646,00 грн/га, а найменше — Житомирській області — 21 411,00 грн/га.

Висновки. Дослідивши якісний і кількісний склад земель сільськогосподарського призначення, ми дійшли висновку, що Україна має величезний потенціал з використання земельних ресурсів. Нині існує низка проблем з інформаційним забезпеченням нормативної грошової оцінки, зокрема актуалізацією даних при розрахунку нормативів вартості земельних ділянок у розрізі сільськогосподарських угідь.

Значення нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь

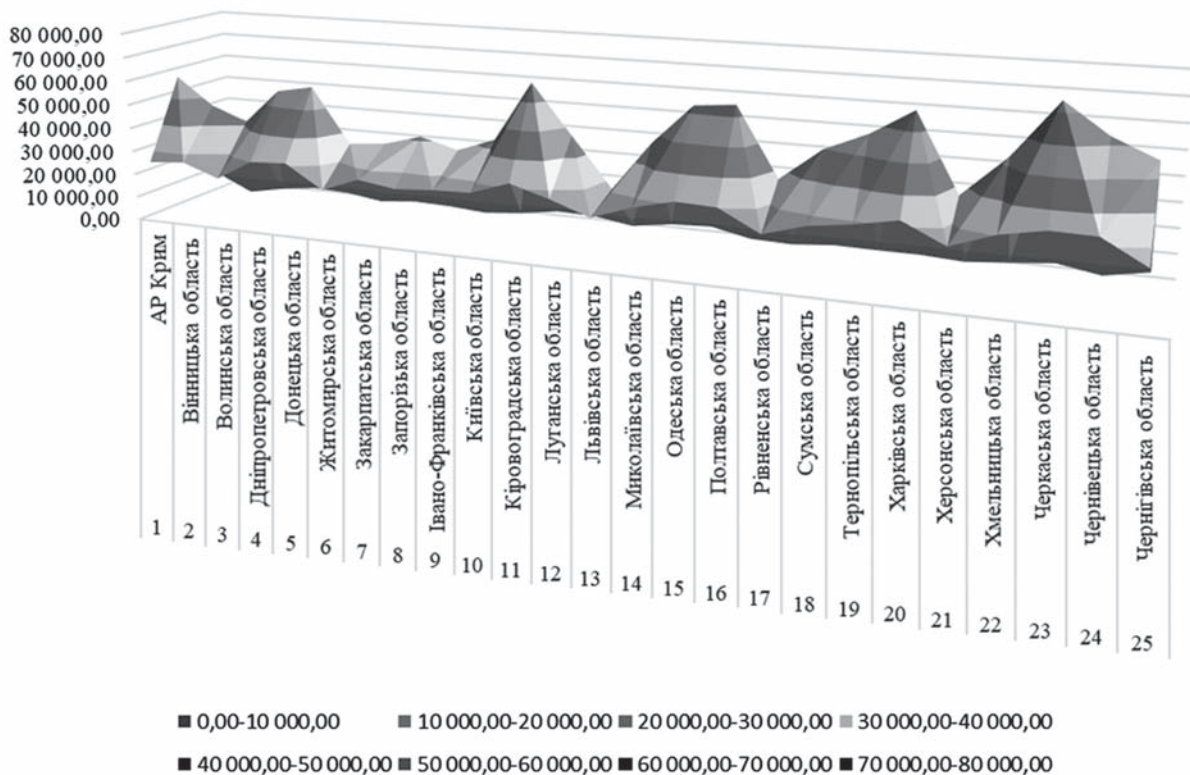


Рис. 3. Значення нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь

Джерело: Розроблено автором на основі даних Держгеокадастру [3].

Зокрема, уточнення стану родючості ґрунтів, процесів змивання, деградації ґрунтів. Створення єдиного порталу нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення є вагомим кроком для забезпечення інформаційної бази оцінки земель, а також

спрощення доступу до інформації, щодо нормативної вартості земель, що є надзвичайно важливо, перед впровадженням повноцінного функціонування ринку сільськогосподарських земель — для ведення товарного сільськогосподарського виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бардась В.М., Голян В.А. Фіскальне регулювання природокористування в умовах поглиблення інституціональних перетворень: вибір пріоритетів та інструментів. *Економічні науки*. 2013. Вип. 10. С. 55–64.
2. Веремчук Д.В., Рябушка Л.Б. Бюджетно-податкова політика в контексті економічного розвитку. Перва міжнародна науч.-практ. конф. «Проблеми формування нової економіки XXI століття». URL: http://www.confcontact.com/2008dec/2_ryabushka.php.
3. Довідник показників нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь в Україні станом на 01.01.2020. URL: <https://land.gov.ua/info/dovidnyk-pokaznykiv-normatyvnoi-hroshovoi-otsinky-silskohospodarskykh-uhid-v-ukraini-stanom-na-01-01-2019/>
4. Земельний кодекс України. Сайт «Законодавство України». Документ 2768-III- Редакція від 07.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
5. Кириченко А.В. Бюджетно-податкове регулювання розвитку агропромислового виробництва України: монографія. Київ: КОМПРИНТ, 2012. 245 с.
6. Касперевич Л.В. Особливості оцінки сільськогосподарських земель в умовах ринкових відносин. *Агросвіт*. 2018. № 19. С. 3–10. doi: 10.32702/2306-6792.2018.19.3
7. Про державну експертизу земельпорядної документації: Закон України від 17.06.2004 р. № 1808-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1808-15>
8. Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення: постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 р. № 831. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2016-%D0%BF>

9. Про оцінку земель: Закон України від 11.12.2003 р. № 1378-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1378-15>

Інформація про авторів

Дребот Оксана Іванівна — доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН, завідувач відділу інституціонального забезпечення природокористування, Інститут агроекології і природокористування НААН (вул. Метрологічна, 12; м. Київ, 03143, Україна; e-mail: drebot_oksana@ukr.net).

Тарнавський В'ячеслав Анатолійович — аспірант, Інститут агроекології і природокористування НААН (вул. Метрологічна, 12; м. Київ, 03143, Україна; e-mail: sla8ic89@gmail.com)

O.I. Drebot

Doctor of Economics, Professor
Corresponding Member of NAAS

Institute of Agroecology and Environmental Management of NAAS
(Kyiv, Ukraine; e-mail: drebot_oksana@ukr.net)

V.A. Tarnavskiy

Postgraduate Student

Institute of Agroecology and Natural Resources of NAAS
(Ukraine, Kyiv; email: e-mail:sla8ic89@gmail.com)

NORMATIVE MONETARY VALUATION OF LAND AS A BASIC COMPONENT OF FISCAL REGULATION OF AGRICULTURAL LAND OPERATION

Land resources have been identified as the basis for the development of Ukraine's economy and positioning itself in the world market. The role of sound fiscal policy for the functioning and development of the agrar sector of the country is determined. The concept of monetary valuation of agricultural land, legislative regulation and methodological basis for its conduct are analyzed. The structure of agricultural lands in the context of lands has been investigated. Most of the territory of Ukraine occupies agricultural land, according to the State Service of Ukraine for Geodesy, Cartography & Cadastre they make up 49% of all land in Ukraine. Most agricultural lands are arable (fallow) — 79% of the total agricultural land, these lands play a significant role in the Ukrainian economy, as they are the food base for agricultural production. The information base of the regulatory monetary valuation of agricultural lands has been determined. The problems of determining the normative value of agricultural land have been identified. The statutory monetary valuation of land is now the basis for the calculation and payment of tax 4 groups, which are the majority of producers in Ukraine and the rent for the use of agricultural land. The results of the regulatory monetary valuation of land are the basis for the formation of the starting price of the right to lease on agricultural land of state and communal ownership. The state of the normative monetary valuation of agricultural lands and agricultural land is analyzed. The problems of the normative monetary valuation with information support were singled out, the creation of a single portal for the normative monetary valuation of agricultural lands is a significant step to ensure the information base of land valuation, as well as to facilitate access to information on the normative value of land.

Keywords: *fiscal regulation, agricultural land use, land resources, normative monetary valuation, land value.*

REFERENCES

1. Bardas, V.M., Golyan, V.A. (2013). Fiscal regulation of environmental management in the context of deepening of institutional transformations: choice of priorities and instruments Economic sciences. No 10. P. 55–64 [In Ukr.].
2. Veremchuk, D.V., Ryabushka, L.B. Fiscal policy in the context of economic development. The first International. scientific-practical Conf. «Problems of Formation of the New Economy of the 21st Century». URL: http://www.confcontact.com/2008dec/2_ryabushka.php [In Rus.].
3. *Directory of indicators of regulatory monetary valuation of agricultural land in Ukraine as of 01.01.2020.* URL: <https://land.gov.ua/info/dovidnyk-pokaznykiv-normatyvnoi-hroshovoi-otsinky-silskohospodarskykh-uhid-v-ukraini-stanom-na-01-01-2019/> [In Ukr.].
4. Land Code of Ukraine. *Legislation of Ukraine.* Document 2768-III — Revision as of 2/7/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> [In Ukr.].
5. Kirichenko, A.V. (2012). Budget and tax regulation of the development of agro-industrial production of Ukraine. Kyiv: COMPRINT, 2012: 245 [In Ukr.].

6. *Kasperevich, L.V.* (2018). Features of agricultural land in the conditions of market relations. *Agro-world*. 19: 3–10 DOI: 10.32702/2306-6792.2018.19.3 [In Ukr.].
7. *On State Expertise of Land Management Documents*: Law of Ukraine of 17.06.2004, No. 1808-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1808-15> [In Ukr.].
8. *On approval of the Methodology for regulatory monetary valuation of agricultural land: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine* of 16.11.2016 No 831. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2016-%D0%BF> [In Ukr.].
9. *On land valuation*: Law of Ukraine of 11.12.2003 No 1378-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1378-15> [In Ukr.].

Authors

Drebot Oksana Ivanivna — doctor of economics, professor, corresponding member of NAAS, head of the department of institutional assurance for balanced environmental management, Institute of Agroecology and Environmental Management of NAAS (12 Metrologichna St., Kyiv, 03143, Ukraine; e-mail: drebot_oksana@ukr.net).

Tarnavskiy V.A. — postgraduate student Institute of Agroecology and Natural Resources of NAAS (12 Metrologichna St., Kyiv, 03143, Ukraine; e-mail: sla8ic89@gmail.com)

УДК 338.27:005 (327.2:351.88)

<https://doi.org/10.33730/2310-4678.1.2020.203916>

ЗАГРОЗИ ТА РИЗИКИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПРОСТОРОВОЇ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ПРИРОДНО-РЕСУРСНИМИ АКТИВАМИ

І.М. Лицур

*доктор економічних наук, професор
ДУ «Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку НАН України»
(Україна, м. Київ; e-mail: ilytsur@ukr.net)*

В.В. Микитенко

*доктор економічних наук, професор
ДУ «Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку НАН України»
(Україна, м. Київ; e-mail: vmikitenko@ukr.net)*

У статті сформульовано і розкрито вихідні положення теорії формування просторової системи управління природно-ресурсними активами, деталізованих з урахуванням базових елементів забезпечення достатнього рівня безпеки особи, суспільства і держави, які мають бути враховані при розробленні й реалізації у практиці управління національним державотворчим проектом сучасних доктрин і стратегій просторового сталого розвитку. Обґрунтовано методологічно важливі положення систематизованої комбінаторіки факторів зовнішнього і внутрішнього впливу на організацію просторових природно-господарських утворень у сучасних умовах функціонування національної соціально-економічної системи, відмінність яких від усталених, передбачає систематизацію ризиків і загроз сучасним процесам просторового управління природно-ресурсними активами держави та її регіонів.

Ключові слова: *просторове управління, ризики, загрози, природно-ресурсні активи, трансформація господарських відносин.*

Постановка проблеми. Враховуючи необхідність пошуку балансу у структурі управління природними ресурсами в державі, нагальним стає питання саме просторової організації природно-господарської діяльності. У цілому зусилля повинні бути спрямовані на забезпечення стратегічного системно-інтегрованого

управління використанням природно-ресурсного потенціалу України. Це повинно стосуватися передусім формування інноваційної моделі державного впливу на процеси модернізації природно-господарської сфери, спрямованої на перенесення уваги на надбудовні складові — управлінські інновації; формування ба-